

at den med en Production af Klæde, som for Tiden er omtrent 110,000 Alen, og som under normale Forhold neppe nogenstunde vil gaae ned under 90,000 Alen, rigeligt vil kunne forrente sig, det vil sige give et aarligt Overskud af 12—16,000 Rbd., eftersom Productionen bliver større eller mindre. Dette Overskud kan enten indbetales til Statskassen, saaledes som hidtil, eller det kan ogsaa paalægges Fabrikken at levere Klæde til en Priis, som er mindre end den courante, hvorved Klædet kommer til at staa Militaeretaten billigere, end hvortil det kan erholdes fra private Fabrikker. Der er altsaa fra den statsøkonomiske Side ikke nogen Grund til at andrage paa en anden Forsyningsmaade. Ministeriet har aldeles ingen Forskærlighed for at forsyne Armeen med Klæde ved en Fabrik, der staaer under Krigsbestyrelsen; men jeg troer, at Diebliffet ikke er kommen, hvor Staten kan undvære denne. Man har ved flere Leiligheder, navnlig under Krigen, faaet Klædeleverance deels fra private Fabrikker, indenlandske og udenlandske, og deels fra Straffeanstalterne; ingen af disse have vist sig at være tilfredsstillende; de private Fabrikker ønske nemlig ikke at levere til Militaeretaten, fordi Militaeretaten sætter saadanne særlige Fordringer til det Klæde, som udtræves til Statens Brug, saa at disse Varer ikke blive gangbare i Handelen og altsaa skulle forærdiges expres for Militaeretaten; og, naar de ikke fyldestgjøre Fordringerne, har Fabrikanten Vanskelighed ved at blive af med Fabrikatet. Derfor troer jeg for Tiden ikke, at det vil være muligt at faae forsvaerligt Klæde fra private Fabrikker; med Tiden, naar Industrien udvikler sig i Landet, vil dette maaffee blive gjørligt; navnlig efterat Toldgrændsen er hævet mellem Kongeriget og Hertugdømmerne, vil der sandsynligviis kunne indtræde en større Concurrence. Naar det bliver Tilfældet, at man ved Licitation kan faae det fornødne Klæde til en Priis, der er ligesaa billig som den, det leveres for fra Udsærod, kan Intet være Krigsbestyrelsen hærere end paa den Maade at anskaffe det; men det Tidspunct er endnu ikke kommet. Hvad den ærede Forslagsstiller's Idee angaaer, at Militaeretaten skal tage sit Klæde principaliter fra

Straffeanstalterne, da troer jeg, at dette i flere Henseender er utilraadeligt; først og fremmest synes det mig, at maatte komme i Betragtning, hvorvidt en saadan Anvendelse af Straffeanstalterne er forenelig med deres egentlige Formaal. At Straffeanstalterne bestyres paa en saadan Maade, at de koste Statskassen det mindst Mulige, er vistnok et ønskeligt Formaal, men det er ikke Hovedformaalet. Hovedformaalet for en Straffeanstalt er dobbelt; for det Første: at tjene som Straf og Afstræffelse for Forbrydere; og for det Andet, at deres Behandling i den Tid, de ere i Straffeanstalten, anvendes saaledes, at den kan tjene saavidt muligt til deres Forbedring, og idetmindste, naar de gjengives til Samsundet, at det da bliver dem muligt at ernære sig paa en saadan Maade, at der er Sandsynlighed for, at de ikke nødvendigviis paany maae falde Samsundet til Byrde; man maa altsaa søge i Straffeanstalten at beskæftige dem paa en saadan Maade, at de, naar de gjengives til Friheden, kunne ernære sig; dette kan ikke hensigtsmæssigt skee ved at lade dem arbejde i en Fabrik, eller, i det Hele taget, ved at arbejde i Forening med Andre. Deels er det saare vanskeligt at ordne en Fabrik saaledes, at man ikke, naar Arbejderne bestaae af Forbrydere, er udsat for mangfoldige Ulemper, s. Gr., at Et eller Andet bliver forðærvet; der opstaaer derved ogsaa et Samkvem mellem Forbryderne, der strider mod de Grundsætninger, der ellers gjælde for Disciplinen i Straffeanstalterne. Den Beskæftigelse, de kunne tildeles i en Fabrik, bestaaer især i at arbejde som Spindere og Vævere; og denne kunne de ikke udøve selvstændigt, naar de siden komme i Frihed, og, naar de gjengives til Samsundet, ville de vanskeligt kunne finde nogen Ansættelse i en privat Fabrik. Den ærede Forslagsstiller har selv, da Talen i den grundlovgivende Forsamling var om, hvorvidt Folk, der havde gjort sig skyldige i en eller anden Forbrydelse, kunne være anvendelige i Militaer-Statens Tjeneste, med megen Bestalenhed fremhævet, at Forbryderes Forbedring var saare vanskeligt, ja næsten umuligt, og at der altid vilde være en Kluft mellem dem og den øvrige Deel af Samsundet, som vilde gjøre enhver videre